

P. n. g. Hutter Joan, prof. v p.
Grad Sv. Jurij Zg. Sv. Kungola

Pročunski list: Čelo tebe so vni, pa te
11. dne, četrt leta 9 dni. Izven Jugoslavije:
Čelo tebe 65 dni. Inerati ali omanila se
gledano po dogovoru; pri večkratnem
intranju primeren popis. Upravništvu
spojena naročnina, inerati in reklamacija.
Telefon interurban šte. 115

STRAŽA

NEOVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO Ljudstvo

Politična plačana v gotovini.

Št. 117. izdajev ponedeljek, svete in pobožne
Uredništvo in upravljanje je v Mariboru
Koroška cesta št. 5. Z uredništvom
more govoriti vank dan samo od 11. do
12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vrnejo.
Nezaprte reklamacije so politične prosti.
Telefon interurban šte. 115.

117. šte. 117.

Maribor, dne 11. oktobra 1922.

Letnik XIV.

Kukovčeve stvarne opozoritve.

Voditelj «slovenske» demokratske stranke, poslanec dr. Kukovec igra vlogo koklje, koji so ušle račke, ter so veselo zaplavale po potoku. Koklja čivka in pivka na vse mile in nemile načine in jih vabi nazaj, one pa radostno plavajo naprej.

Demokratska stranka je izgubila veliko takozvanih naprednih elementov, ki se ji ali niso hoteli pridružiti ali pa so iz nje izstopili. Dosti jih je kmalu po ustanovitvi Jugoslovanske demokratske stranke zaplavalo v narodno-socialno strujo. Naprednjaški voditelji so se mnogo trudili, da bi te elemente dobili nazaj. Vabljenje pa ni imelo uspeha. Zadnji čas so se odcepili starini ali starokonzervativci, kot jih imenuje njih dosedanji poglavar dr. Kukovec. Odbila jih je žerjavščina, ki se kakor neprijeten duh širi od demokratske stranke.

Dr. Kukovec bi rad preprečil nadaljnje cepljenje in odpadanje. Roma od okraja do okraja — kajpada samo na svojem teritoriju: v mejah bodoče mariborske oblasti — ter podkreplja in učvrstuje svoje redke pristaje, ki pa so že tudi začeli omahovati, kakor muhe v jeseni. Pred par dnevi je imel takšen sestanek v Slov. Bistrici. Tam se je začutil «primoranega k nekim stvarnim opozoritvam v obrambo svojega, ustavi zvestega stališča».

Prva in glavna opozoritev je ta: kdor se spušča v borbo za revizijo ustave, ta se spušča v borbo zoper kralja. Ne vemo, kdo je poslanca dr. Kukovca avtoriziral k tej opozoritvi. Nositelj krone v naši državi gotovo ne, to vemo sigurno. Prisega na ustavo ne veže nikomur rok, da jih ne bi smel gibati v zboljšanje ustave in zakonov. Drugače v postavo dajaj sploh ne bi bilo napredka, marveč bi sami sebe obdali s kitajskim zidom, ki je v škodo vsaki državi. Ni politično pravilno, nositelja krone vleči v politične borbe, najmanj bi smel kak nekdanji svetovalec krone in minister na razpoloženju zagrešiti tako netaktnost. Dobro nam je znano, da se nositelj krone že dolgo časa trudi za to, da bi se tri plemena jugoslovanskega državnega naroda sporazumela med seboj v notranji ureditvi države. To je tudi glavni vzrok, zakaj sedanja zagrizeno centralistična vlada, ki odbija od sebe hrvatski in slovenski narod, ni v milosti pri najvišjih krogih. Neizogibni predpogoj za tak sporazum pa je revizija ustave. Kdor hoče učinek, mora tudi hoteti vzrok, odnosno predpogoj. Dr. Kukovec je torej v Slov. Bistrici vrgel papirnato bombo, ki ni eksplodirala. Hotel je z opozoritvijo na kralja potencirati znano plašilo s protidržavnimi elementi, pa se je osmešil do kosti.

Tej svoji glavni stvarni opozoritvi je dr. Kukovec pridružil še druge. Razdelitev Slovenije in ustanovitev mariborske oblasti on motivira s tem razlogom, da se štajerska okrajna glavarstva po vojski še niso revidirala po strokovnjakih. Ne vemo, ali je Kukovec sfler plujski glavar Pirkmajer s tem dal pričevanje resnici. Da bi bil v tem razlogu za delitev Slovenije, ker štajerska okrajna glavarstva niso bila inšpicirana, tega noben, količkaj normalno misleč človek ne more priznati. Ravno toliko vredna je Kukovčeva opozoritev na lokalno železnico od mesta Slov. Bistrica, katera baje ima za prve 3 mesece v tem letu deficita 26 tisoč dinarjev, torej dnevno nad 1000 K. Ali bo ta deficit manjši, ako se bo po tej proggi vozila mariborska oblast, oddelek Slov. Bistrica? Dr. Kukovec je pozabil stvarno opozoriti na to, koliko južna železnica na leto izračuna deficita za svoje proge v Sloveniji in v kakšni zvezi je s tem deficitom vprašanje o zedinjeni ali deljeni Sloveniji.

Ako Kukovec nato opozarja na deželna kopališča, ki reprezentirajo en četrt milijarde kron vrednosti, kojih posestne pravice niso razčiščene in kojim preti nevarnost novih načrtov takozvane nacionalizacije, je njegova opozoritev toliko stvarna, ker so to «nerazčiščenost» posestnih pravic povzročili demokrati in ker isti demokrati izborna razumejo izvesti «takozvano nacionalizacijo» sebi v korist, Sloveniji pa v škodo, kakor dokazuje slučaj trboveljske premogokopne družbe. Kar se tiče strahu pred nemško močjo v mariborski oblasti, dr. Kukovec stvarno opozarja na to, da ni tako velik razloček, ako se oglasi kak nemški zastopnik v Mariboru ali v Ljubljani v oblastni skupščini. Ljubljancani naj gledajo v svoji skupščini na svoje Kočevce, mi pa, tako pravi demokratski poglavar mariborske oblasti, homo pri nas na svoje Apačane. Po Kukovčevi razsodbi, ki je dostojna kakšnega velerazumne ga turškega kadija, je cela razlika v tem, da bodo Mariborčani gledali samo Apačane, Ljubljancani pa Kočevce, ako pa bi Slovenija ostala nerazdeljena, bi za jedno gledali na Apačane in Kočevce.

Zadnja Kukovčeva stvarna opozoritev se tiče obsega mariborske in ljubljanske oblasti. «Glede razmejitve pokrajinj», opozarja Kukovec, «je pa končno načelo samoodločbe vendar pri naprednih ljudeh tudi upoštevati. Večina slovenskih poslancev, če računamo socialiste, je bila za tako delitev. Če bi se naj tudi kaj revidiralo, treba se bode vendar najprej sporazumeti, kako in kaj. Plebiscit o tem se ni izvedel. Nikdo torej ne more trditi, da bi bilo ljudstvo z zakonito ureditvo nezadovoljno.» K tej stvarni opozoritvi pripominjamo,

da se pri delitvi Slovenije ni postopalo po načelu samoodločbe, ker se Slovencev kot naroda ni vprašalo, ali privolijo v delitev svoje domovine, in ker se specialno ni vprašalo prebivalcev brežiškega, sevniškega, kozjanskega in laškega okraja, ali hočejo ostati na Stajerskem ali biti priklapljeni Kranjski.

Dr. Kukovec je menda sam preverjen, da je slovenski narod z zakonito uredbo deljene Slovenije in s centralistično ustavo nezadovoljen. Temu preverjenju pa se ne upa v javnosti dati izraza, ker se boji Pribičeviča, tega strastnega zagovornika srbske nadoblasti nad Hrvati in Slovenci. Kakor dokazujejo najnovjši pojavi v notranji politiki naše države, so se centralistom začela močno majati tla pod nogami. Tega naravnega razvoja ne morejo in ne bodo preprečile nobene stvarne opozoritve demokratskih poglavarjev. Pripravlja se pot za revizijo ustave, in dr. Kukovec bo imel priliko, na razvalinah centralistične ustave intonirati jeremiado nad propadom slovenskih liberalcev in naprednjakov.

Politični položaj.

Gospod finančni minister kara svoje kolege — ministre. Predlogi posameznih ministrstev za sestavo proračuna za leto 1923 in 24 bi morali biti že do 10. avgusta predloženi in zbrani pri finančnem ministru. Pa od 10. avgusta do danes sta minula že dva meseca in še sedaj se ni zganil nobeden minister, da bi bil sestavil in predložil svoje proračunske predloge. Ta nemarnost posameznih ministrstev je razljutila g. finančnega ministra, ki je naslovil na svoje kolege nekaj ultimatum. V tem opominu na ministre pravi gospod Kumanudi, da bo moral po ustavi do 20. novembra predložiti narodni skupščini v rešitev in odobrenje celotni proračun. Ker pa mu pošamezna ministrstva niti do danes niso predložila svojih proračunskih predlogov in zahtev, finančni minister nikakor nima časa, da bi vsestransko proučil, pretresel, izgotovil in dal v tisk predloga budžeta za 1923 in 24. Ker pa se to vendarle mora zgoditi po ustavi, radi tega poziva gospod finančni minister, da mu naj pošljejo ministrstva svoje budgetne predloge tekom 3 dni. Gospod Kumanudi obvešča svoje kolege, da bo moral radi njihove malomarnosti v novem proračunskem predlogu izvesti samo nekatere popravke sedanjega proračuna, ker je popolna preureditev novega proračuna radi prekratkega roka naravnost izključena.

Nasveti finančnega ministra z ozirom na novi proračun. Z ozirom na kritično finančno stanje v državi, pravi gospod finančni minister, da bi se mogli povečati v novem proračunu materialni izdatki samo za 15 odstotkov napram letošnjemu budžetu. Kar se tiče osebnih izdatkov, je gospod Kumanudi na stališču, da se ne sme povečati število uradništva, ampak se še mora potom ponovne redukcije državnih nameščencev nekaj prihraniti.

Z Bolgari smo se sporazumeli. Bolgarska vlada je sprejela dr. Ninčičeve predloge, da se reši spor radi komitskih vpadov iz Bolgarije na naše ozemlje sporazumno med obema državama brez ponovne intervencije Zveze narodov. Ta bolgarski odgovor smatrajo na merodajnih mestih v Beogradu kot povsem pomirljiv in da se bo udušilo komite potom skupnega nastopa Bolgarov in naših oblasti. Naš zunanji minister dr. Ninčič je obvestil tudi grško in rumunsko vladu o bolgarskem odgovoru z ozirom na skupno protikomitsko akcijo. Ako se bosta tudi Grška in Rumunija zadovoljili z bolgarskim odgovorom, potem se bo glede nairnega sporazuma med Bolgarijo in našo državo obvestila Zveza narodov, da bodo Jugoslavija, Grška in Rumunija reševale nadaljne incidente z Bolgarijo zasebnim potom.

Društvo narodov in Slovani. V predsedništvu društva narodov zastopa Germane Britanija in Švedska, Romane Francija, Italija, Španija, Belgija, Brazilija in Urugvaj, Mongole Japonska in Kina, samo veliki slovenski svet nima v njem svojega predstavnika, kakor tudi ostala srednja in vzhodna Evropa ni zastopana. To dejstvo pripisujejo francoski listi kandidaturi dr. Ninčiča in poročevalce čeških «Lidovih Novin» še dostavlja: «Na Zapadu so se navadili vezati ime male antante z osebo čehoslovaškega ministrskega predsednika g. Beneša, ki v njenem imenu največ nastopa ter uživa splošno največ zaupanja in simpatij. Na Zapadu so menda mislili, če že hoče biti zastopana mala antanta, zakaj se ne da zastopstvo najbolj znani osebi. S tem, da mala antanta ni dobila svojega zastopnika, ima škodo tudi samo društvo narodov, ker ni v njem sedaj zastopana Srednja in Vzhodna Evropa.» — Naš minister notranjih zadev je pač pokazal veliko pomanjkanje političnega razuma in takta, ker ni opazil, da je za njega «hladna atmosfera» ter ni prepustil kandidature osebi, ki bi kot predstavnik male antante naletela na splošno zaupanje. To bi nam bolj služilo, kot pa pogorela kandidatura g. Ninčiča. Razven tega tudi g. Ninčiču drugi člani male antante ne morejo biti hvaležni, ker je po svoji osebni ambiciji celo malo antan-

to in slovanstvo spravil ob zastopstvo. Po svetu se čitajo tudi beograjski vladni listi in megalomanija, ki je tam v splošnem nakopičena, in se je še posebno izkazala povodom Ninčičeve kandidature tudi ne more služiti v ugled beograjske vlade.

Turek bo zamenjal Turka. Minister za industrijo in trgovino g. Vilović bo odpotoval s Pašičevim dovoljenjem za dalje časa. Za dobo njegove odsotnosti ga bo nadomestoval njegov kolega g. minister zdravstva Omerović.

Položaj v demokratskem klubu zelo težaven. O težkem položaju v demokratski stranki pišejo sedaj že demokratska glasila. Davidovič odločno vztraja, da je bil njegov poset zagrebškega kongresa popolnoma upravičen in da treba potom nadaljnih razgovorov s Hrvati priti do sporazuma med obema. Vsi dosedanji poskusi za poravnavo spora med Davidovičem in Pribičevičem so bili zastoj. Včeraj se je vršila seja demokratske stranke v Beogradu in zato sejo je baje pripravil Davidovič tako resolucijo, s katero ne bo zadovoljen Pribičevič. Sigurno je, da ima Davidovič večino stranke za seboj in da bo ostal Pribičevič osamljen in se ga bo oprijelo le nekoliko pristavev najbolj zagrizenega policajdemokratskega kova.

Tudi Protič je ima med radikali večino. V Beogradu se je zbral večji del radikalnih poslancev k posebni seji. Ti radikalni zborovalci so izrazili željo, da treba na sejo povabiti tudi Protiča, ker je radikalni kongres v Somboru dokazal, da ima Protičeva struja v radikalni stranki večino.

Zemljoradniški poslanci se še niso odločili, ali naj gredo iz parlamenta, ali pa naj ostanejo, četudi na svoj ultimatum glede vladne naredbe proti kmetom v Dalmaciji niso dobili povoljnega odgovora. Vlada naredbe ni preklicala, nasilja v Dalmaciji so še vedno na dnevnem redu, zemljoradniški poslanci pa mislijo, da bi bilo bolje ostati v Beogradu, ker se baš sedaj pripravlja in pričakuje, da pade vlada s svojimi reakcionarnimi naredbami vred, in da je sploh sedaj ob posebno kritičnih dneh današnjega režima navzočnost opozicije zelo potrebna ter tudi koristna. Strankin glavni odbor je pa, kakor izgleda, drugega mnenja ter še vedno obstoja na tem, da bi moral klub izvršiti svojo grožnjo, zapustiti parlament ter na licu mesta v Dalmaciji skleniti nadaljne korake.

Na prelomu!

Ni odveč, če osvežimo že staro resnico, da je notranja politika v veliki meri odvisna tudi od zunanje položaja. Kdor pa skuša vplivati na zunanji položaj iz razlogov v notranji politiki, ta čestokrat doseže ravno nasprotno od tega, kar želi.

Poglejmo torej stvari od blizu v oči. Na krmilu imamo dve, pred dvema letoma vsaka zase in skupno samo relativno najmočnejši stranki. Njima ob strani pešičica centralističnih muslimanov in skupinica samostojnežev, v rezervi pa je nekoliko socialpatrijotskih poslancev in pet Beninovev. To je neznatna večinica iz prvih dni po volitvah, ki pa nima več nobene zaslombe med masami volilcev. Nasilno razveljavljenje komunističnih mandatov je značilen znak, da te stranke — brez zaupanja v narodu — ne morejo vršiti pametne parlamentarne politike z izrazitim povdarkom narodne in državne politike, ker so se morale poslužiti nasilja, ki je temeljna črta vsega njihovega pogubonosnega delovanja. Zato pa tudi vse njihovo delo, temelječe na krivici, ne more roditi sadov pravice. Če se n. pr. volilni zakon prikoji v korist določenih strank in plemena, ni mogoče, da bodo na podlagi takega zakona izvoljeni poslanci res zastopniki ljudstva. Les injustices ne constituent pas la justice — pravijo Francozi. Če torej «krivice ne stvarjajo pravice», je njihovo obeležje nasilje.

Pod takimi auspiciji se je vodila tudi naša zunanja politika. Ker vladne stranke po svoji sestavi predstavljajo zagrizeno šovinističen velesrbijanski blok, kateremu v hlapčevski udanosti hlapčujejo prodane samostojneške duše, je tudi sestav naše diplomacije temu nivoju primeren. Zelja za nadvladjem srbskega plemena je naše državniške kroge tako oslepila, da so skušali vplivati na zunanjo politiko tudi z lahko vnetljivimi sredstvi. Dinastično vprašanje so rešili s priprego k rumunski državi proti prerajajoči se Rusiji; eventualno nevarnost za srbijanski hegemonizem od zveze z Bolgari so skušali odstraniti z obrekovanjem Bolgarije in se vezali z germanofilsko sovražnico Bolgarov — Grčijo kralja Konstantina, ki je Srbijo leta 1915 sramotno pustil na cedilu v korist cesarja Viljema; v avstrijskem in italijanskem vprašanju so zastopali državne interese tako, da mora vsak razsoden človek dobiti vtis, da je naši vladi v očitvidno radost, če čim več Slovencev in Hrvatov pride pod tuji jarem in se tamkaj izgube v germanizmu in latinizmu, dočim se je v južnih krajih in na meji napram Madžarski, kjer ni bilo Slovencev in Hrvatov, postopalo ravno v nasprotnem smislu, dasi je tu šlo predvsem za Madžare, Rumune, Arnavte in Bolgare. Tudi v politiki s Českoslovaško je šlo pred vsem za tem, da se prirodnim slo-

venskim in hrvatskim bratskim zaveznikom vežejo roke in se jih pridobi za beograjsko politiko nasilja. Radi značilnosti navajamo samo dejstvo, da je svojčas naš ministerstvo zunanjih zadev interveniralo pri češko-slovaškem poslanstvu proti pisavi praških «Narodnych Listu», kjer sedi v uredništvu bivši bolgarski vseučilišni profesor Sis. Torej prijateljstvo s češko-slovaško služijo tudi v to, da se neljubo osebo v privatnem podjetju, ki se zavzema za veliko jugoslovansko idejo, o- vira v njenem kulturnem poslanstvu!

Ker ni Rusije, bolje rečeno Hartwiga, se je velesrbijanski blok naslonil na Francijo, ki bi Srbijo rada pridobila za svojo etapo na Balkanu, dočim bi njeni (francoski) politiki boljše odgovarjala podunavska konfederacija, v kateri naj bi se zgubili Slovenci in Hrvatje brez Srbov; torej gre Franciji za razkosanje težko spleljene države.

Anglija, ki je svojčas podpirala Venizelosa proti Konstantinu v Grčiji, je skušala z enako potezo pridobiti na svojo stran — Radiča. S tem bi sebi, če bi uspela, pridobila vpliv na Jugoslavijo in eliminirala — francosko politiko. Nočemo raziskovati, v koliko je konkretno dozorela Radič-Lojd Zorževa zveza. Radičovo častihlepje se je krčevito oprjelo te možnosti, zaradi katere je pošiljal Hrvatski blok spomenice v svet in na mednarodne konference ter so se sadovi teh spomenic pojavljali tudi v samozavestnosti pisave «Slob. doma.»

Toda prišlo je drugače. Grčija, ki je šla za Anglijo po kostanj v maloazijsko žerjavico, se je temeljito opekla. Položaj za Anglijo je postal resen in Lojd Zorž je doživel udarec, kakršnega ni pričakoval. Lojd Zorž je zgubil v Angliji vsako trdnejšo podporo. Niti misliti ni smel, da bi mogel porabiti angleško-vojsko proti Turkom, da uveljavi tudi z orožjem svojo politiko. Brez vednosti svojega zunanjega ministra Lorda Curzona se je obrnil za oboroženo pomoč na britanske dominione. Obljuba pomoči ni bila dana v formi, ki bi zagotovila uspeh Lojd Zorževoga bojnega podjetja zaradi Dardanel. Obrnil se je za oboroženo pomoč tudi na Pašiča, ki je s tem dobil v roke orožje proti Radiču. Iz tega je potem nastal Ninčič-Pašičev spor.

Radič, pod vtisom vseh teh dogodkov, pač ni mogel drugače ravnati, kakor nastopiti edino pravilno parlamentarno pot za uveljavljanje politike Hrvatskega bloka. Razočaran zaradi Lojd Zorževoga «pacifizma» in končno osamljen je Radič moral kreniti z nevarne poti, ki bi mogla privedi državo v še večjo zmešnjavo, v kateri se nahaja danes.

Toda tudi Pašič, ki je podstavljal nogo Hrvatom in Slovencem, je zadobil nezacepljive rane v zunanji politiki, da bo moral zapustiti tudi vodstvo v notranji politiki.

Na obzorju se pojavlja nova smer, Pašič-Pribičevićeva temna senca na državni upravi se umika v ozadje, «neupogljiv» Radič pa prinaša svojo torbico zahtev pred parlamentarni forum.

Po odhodu Konstantina iz Grčije je tudi razmerje napram Bolgarom znosljivejše in avtonomija Trakije vsebuje tudi rešitev našega državnopravnega problema in revizijo ustave.

Kdo je rešitelj iz sedanje zamotane situacije? Turki? Na to bo odgovorila zgodovina.

Beleške.

Kdo je Pašič? Nekdanji Pribičevićev zagovornik, Cicvarič, priobčuje v svojem listu članek, ki precej točno opisuje razvoj in današnji notranji položaj. Iz tega članka je razvidna že znana stvar, katero smo mi menda prvi svojčas zabeležili, da je Pašič že davno izgubil zaupanje krone. Kriza je torej bila latentna že dolgo časa in je dobila viden izraz v dejstvu, da kralj ni hotel sprejeti Pašiča v Marijinih Toplicah celih 14 dni. Kljub temu se Pašiču niti ne sanja, da bi moral odstopiti, ker je še vedno upal, da se razmere spremenijo v njegov prilog. Odkar se je vrnil iz inozemstva, se Pašič še vedno pripravja na demisijo. Njegova vlada ni rešila enega važnejšega državnega vprašanja, niti enega zakona ni izvršila, kar jih je skupščina sprejela. Pašič je namenoma zaostri že itak zapleteno situacijo v nadi, da jo njegov naslednik ne bo mogel razvozlati in razčistiti. To pa zato, da bi potem zopet prišel Pašič na krmilo, češ, da pač nimamo boljšega državnika od njega. Pašič je politik, ki ne pozna sramu in je skrajno vsiljiv. Njemu je glavno, da je na krmilu države v korist svoje širše in ožje «beograjske porodice», v kateri igra njegov sin prvo violino. Če pa država pod njegovo upravo doživlja najhujše streljaje in neuspehe, to je njemu malo mar. S Pašičem bo seveda odletel tudi njegov adjutant Pribičević, ki trpi na enaki boleznini, kakor njegov zapovednik. Skrajni čas je, da se korenito spremeni režim in ž njim tudi osebe.

Ubogi Pribičević! «Balkanov» dopisnik iz Bosne pravi, da se Svetožar Pribičević na noben način ne more rehabilitirati v Bosni, da v Bosni nima nikogar za seboj in da nikogar ne dobi, pa če bi tudi menjal svojo politiko. Ker je «Balkanovim» ljudem višek in vzor velesrbska politika takozvane srbske stranke, pravi dopisnik, da bi Pribičević tudi tedaj ne mogel v Bosno, če bi se pridružil mnenju Saviča, ki vodi «Balkan» in pa srbsko stranko. Pribičević je v Bosni politično mrtev in živ krst mu več ne pomaga. — Če ga na tak način veleslovinisti kropijo in zagrebajo, potem je pa res slabo, da slabše biti ne more.

Čudovita šola v Beogradu. Minister prosvete Pribičević, ki bi se po svojem poklicu moral šteti med šolnike, nima niti toliko smisla in interesa, da bi poznal šole v svojem delokrogu ter vedel, katerim svrham ena in druga služi, slišal je pa, da je v Zagrebu peda-

goška šola in da ne bi Beograd za Zagrebom zaostal, je tudi za Beograd «odredil» tako šolo. Historijo te šole, odnosno odredbe, najdemo v beograjski «Politiki»: Dve leti se že vprašanje te šole vleče, razteza in nateza. Najprej, že davno, so bili imenovani nastavljeni in dobili so nalog, da izdelajo šolski program ter da predložijo glavnemu prosvetnemu savezu v odobrenje. Leto dni je že ta program izdelan, da leži nekje pri savezu. Potem se je šlo korak dalje. Izbran je rektor. Njemu je naloženo, da vse organizira, da bi se pouk lahko pričel najpozneje s 1. oktobrom. Rektor se je vsedel ter vse to izdelal. Razume se, vse samo na papirju, ker šola še sedaj nima mesta, posloplja in se sploh ne ve, kje naj se nastani. Začele so se komplikacije. Posloplje se ne more najti. Rektor da ostavko, drugi nastavljeni tudi. Ob takem stanju stvari napravi ministarstvo prosvete smelo gesto: posloplje za šolo je kupljeno. Izgleda že vse lepo pri koncu, kar naenkrat pa zopet zlodej. Posloplje je tu, pa to še ni vse. Treba marsikaj notri, potrebno je pohištvo. To je bajte že naročeno, pa ni še plačano, in tako je, kakor da ničesar ne bi bilo. Potem, učni program leži pred prosvetnim svetom, kakor da ne bi imel nikdo priti na vrsto, pred nekaj dnevi je bilo pa tudi programa — konec. Sestane se prosvetni svet in po globokem razmotrivanju, kaj vidi? — Program je za nič! Ker je po njem višja pedagoška šola potrebna samo za to, da pripravi in usposobi svoje slušatelje za učitelje — meščanskih šol. A teh meščanskih šol mi v Srbiji, hvala Bogu — nimamo. — Tako prosvetni minister, šolnik po poklicu, ustanavlja šole! Ne ve kje in ne ve za koga, odreja, ustanavlja jih pa vendarle, da — Beograd v prosveti ne bi zaostal.

Centralizacija — dopustov. «Obzor» prinaša po vseh iz Beograda poročilo o novi centralizaciji. Prosvetni minister je namreč odredil, da bodo morali vsi oni srednješolski profesorji, ki prosijo za več kot mesec dni dopusta, iz zdravstvenih razlogov, hoditi v Beograd k zdravniški preiskavi in če se bo ta za dopust izrekla, ga prosilec dobi, drugače pa ne. V to svrhu je že postavljena neka komisija z naslovom «Prosvetno-zdravniška komisija za ugotavljanje profesorskih boleznin».

«Brezdomovski klerikalizem» in «robske duše». Ob drugi obletnici koroškega plebiscita prinaša «Jutro» uvodni članek, kjer pravi: «Toda po letu 1914 zamre vsak slov. obred. Nato molk, dolg molk, skozi stoletja. Pred našo dobo se pojavijo imena: Janežič, Slomšek, Majar-Ziljski, Sket, končno mehki Meško.» Seveda bi člankar moral navesti še celo vrsto sobojnikov in sotrpinov teh voditeljev. Toda vsi so nosili kolar, ali bili tako izraziti pozitivno verni ljudje, kakor Grafenauer. Glavno težo boja in žrtev za probujo in narodno izobrazbo našega ljudstva so povsod nosili možje-značaji, ki so v veri iskali oporo in uteho zase in svoj narod. Oni so mu postavili temelje gospodarskega procvita. Vse to pa «Jutra» in sorodnih duš ne ženira, da bi ne govorili o brezdomovinskem, reakcionarnem klerikalizmu in o robskih dušah. Tomaž je verjel, ko je položil prst na Gospodovo rano. Naši brezverci polagajo celo roko na duševni in materijelni kapital krščanskih Slovencev in vendar gobezdajo o protinarodnem in ljudstvu škodljivem klerikalizmu.

Za mir in konec režima.

Zanimivo in značilno je to, da navadno, kadar so pri nas vladne krize, — naša valuta raste ter takoj zopet pada, kakor hitro se pojavijo znaki o ponovnem utrjevanju režimov. Obstoj današnjega režima skrbi in straši domače in tuje podjetne kroge, ker pomeni podaljšanje nesolidnosti, nevarnosti, korupcije in nereda. To se opaža in občuti zlasti sedaj, ko ves svet z največjo pozornostjo motri in zasleduje razvoj dogodkov na Vzhodu.

Naši režimski listi so že dovolj pisali o «velikih uspehih» naše zunanje politike, najprej so hvalili Pašiča, potem zopet Ninčiča, državljanom, sosedom in tudi najoddaljenim tujcem je pa jasno, da je naša zunanja politika slaba in da preti vsled njenih slabosti jugoslovanski državi velika nevarnost.

Angleško-turški spor zapleta več držav v svojo mrežo in ves zunanji svet skrbno in pozorno opazuje, kako se posamezne države obnašajo in kako varujejo ter razumevajo svoje prave interese. Celemu svetu je dobro znano, da je Anglija že od nekdanj spretna v tem, da zna najeti, pregovoriti in premotiti druge države, da se zanjo borijo, in sedaj vse gleda ter razmišlja, kdo da bo šel Angležem na lim.

Naš režim v svetu nima oglede in simpatij, daleč na okrog je razširjeno mnenje in spoznanje, da je protinaroden in povrh še, da je bojaželjen in tako ni čuda, da se vidi v njem največja nevarnost za jugoslovansko državo, ki bi se z miroljubno in nepristransko politiko lahko utrdila tako dobro in daleč na okrog priznana ter ugledno stališče. Režim tega ne uvidi, po blazno-nesrečnih zvezah z Wrangelom, po neprestani gonji proti Bolgariji prvi naravnost v zanjke angleškega imperijalizma.

Angleški diplomati in polkovniki skušajo dopedati balkanskim državam, da bi okupacija Trakije od strani Turkov škodovala interesom narodov, ki prebivajo ob Črnem morju in da je za balkanske države najboljša in najprikladnejša, če sledijo angleški politiki. Pri beograjski vladi angleški odposlanci ne hodijo zastoj ven in noter. Ne smemo se čuditi! Vlada, ki se da zapeljati od bivšega generala in barona Wrangela, ki posluša in podpira rusko-carskega Strandmanna, kot zastopnika države in vlade, ki na celi zemeljski obli ne obstoja, bo tem bolj poslušna in uslužna angleškemu odposlancem, toliko razuma pa nima, da bi se spomnila, kako slabo so vozili Grki v angleški

prilipi in pa to, da imajo tudi drugi narodi nekaj za govoriti glede Črnega morja in celega vzhodnega vprašanja.

Ob Črnem morju se nahaja tudi Rusija, Ukrajina in Georgija. To je za Anglijo zelo neprijetno in to bi morala pomisliti vsaka vlada, predno se ukvarja z angleškim povabilom na vojno proti Turčiji. Rusija ima velik interes na tem, da se reši morskoo-zišinsko vprašanje na način, da ne bodo trpeli škode narodi, ki prebivajo ob Črnem morju. Rusija tudi ne bo in ne more priznati nobene rešitve, ki bi bila sklenjena brez nje.

Začetek angleško-turškega spora takole označuje znani ruski politik Radek v članku, ki se je razširil iz moskovskih listov ter kroži danes skozi evropski tisk:

Lloyd George je veliki prijatelj grškega bogataša Basilija Zakharova, ki je poglaviti steber firme «Vickers & Armstrong» in denarni zalagatelj Grčije. — Vsled tega prijateljstva je dobila Grčija za vojsko proti Turčiji od Anglije 4 milijone funtov šterlingov. To je zelo bolelo Francijo, ki od nekdanj podpira Venizelosa, kateri je mož firm «Creusot», «Schneider» in «Unionbank». Boj med Konstantinom in Venizelom ni bil dejansko nič drugega, nego boj med angleškim in francoskim kapitalom za nadvlado nad Grčijo in potom nje nad Malo in Srednjo Azijo.

Jasno je, da je tekma med Anglijo in Francijo obstojala že tedaj, ko so se sklepale mirovne pogodbe, iz tega pa sledi, da dogovori niso bili iskreni in pošteni. Turška zmaga ni samo udarec angleškemu kapitalizmu, temveč tudi uničenje onega dela verzajske pogodbe ki se tiče vzhoda. Antanta v svoji sebičnosti in v medsebojni zavistni tekmi svojih članov ni nikdar mislila na pravično rešitev vzhodnega vprašanja in tako si naj turški pohod tudi sama pripiše.

Mirovni dogovor je preperel kos papirja. Podiranje verzajskega miru se je začelo, šlo bo naprej in ni sile, ki bi ga mogla ustaviti. Sklepi Londona in Pariza niso dajali pravice, lažnjivci so pisali laži proti drugim in za druge obenem z zavratnimi nakanami med seboj in danes je zato potrebno in pravilno, da si narodi sami ugotovijo in zavarujejo svoje pravice vprico homati in podrtij, ki so vsled laži in prevare nastale.

Če Anglija nastopi proti Turčiji, pristo ji, ne sme pa zahtevati podpore in žrtve od drugih. Rusija bode že znala varovati svoje interese in državi, kakor je naša, preostane samo presoja, kje je pravica, v vsem početju pa stroga nevtralnost in miroljubnost. Bolgarija dobro razume svoje stališče in zato pri njej angleška vabila ne najdejo odmeva.

Za mir in nevtralnost so tudi narodi Jugoslavije in to mora priti do izraza s koncem današnjega režima. Režim mora pasti, da dosežemo zopet dober glas v svetu; da se okrepi vera v našo državo in da se lahko razvijajo vse njene moči in sile za delo in mir, ki nam je neobhodno potreben.

Za Koroške Slovence. Včeraj, na dan druge obletnice nesrečnega plebiscita na Koroškem je poslanec dr. Hohnjec poslal ministru zunanjih del interpelacijo, v kateri ga ponovno opozarja na obupno stanje koroških Slovencev. Nemška zagrizenost in nestrpnost pripravlja slovenskim našim bratom, ostalim pod Avstrijo, narodno smrt. Dan na dan se veča in pogloblja grob, v katerega bo koroško slovenstvo položeno v smrtno spanje. Poslanec dr. Hohnjec nujno zahteva od naše vlade, da Zvezo narodov stvarno in podrobno obvesti o zatiranju Slovencev na Koroškem ter da obenem stopi v stik z vlado Avstrije in deželno vlado Koroške, da v mednarodnih pogodbah zajamčeno varstvo manjšin izvršuje tudi napram koroškimi Slovincem. Ker koroška vlada tudi sedaj ob začetku novega šolskega leta ne dovoli Slovincem slovenskih šol, bi se jo moralo, ako se noče udati na naše prigovore in naše prizadevanje, prisiliti potom Zveze narodov, da izvrši svoje obveze napram Slovincem.

Dnevne novice.

Duhovniške spremembe. Premeščena sta gospoda kaplana Janez Zajc od Sv. Lovrenca na Drav. polju v Majšperg in Franc Rop od Sv. Barbare v Slov. gor. k Sv. Lovrencu.

Naši javnosti! Obracamo se ponovno na vse naše organizacije na deželi, ki so dobile od našega tajništva nabiralne pole, da nam poročajo o poteku nabiranja. Organizacije pa, ki pomotoma niso prejele nobene nabiralne pole in ki bi želele nabirati, naj nas blagovestijo o tem obvestiti. Obracamo se na občinske odbore, ki so v rokah naših somišljenikov, da dovolijo za našo menzo kakšen prispevek v denarju ali realijah. Vse g. župnike na deželi pa prosimo, da našo akcijo podpirajo in pospešujejo. Vsa tozadevna pisma naj se do 14. t. m. adresirajo na naš naslov v Mariboru, od 14. t. m. pa v Ljubljano (Štajerski pododbor nabiralne akcije za menzo kat. akademikov — Miklošičeva 5). Vsi tovariši akademiki pa naj pred odhodom v Ljubljano gredo s podvojeno silo na delo. Glavno tajništvo nabiralne akcije za menzo kat. akademikov — Maribor — Korošičeva 12.

Dobro je pariral. Na očitjanja prosvetnih škandalov, da se v Sloveniji odpravljajo pouk neobveznih predmetov, da se mladim učiteljskim močem jemljejo že podeljene učiteljske službe, da se nadure ne plačujejo itd. — ker ni kreditov, pride beograjska policajdemokratska «Pravda», da zopet povzdigne prosvetno skrb

svojega ministra Pribečevića. Poroča, namreč, da je ta zahteval od finančnega ministra 6 milijonov dinarjev — ameriškega posojila za zgradbo in poprave državnih šol v siromašnih občinah. «Pravda» seveda ne sme, da na Slovenijo od te svote niti en dinar ne bo pripadel in da nam ostane še dolga vrsta prosvetnih skandalov, ker ni — kreditov!

Uradniški zakon nima sreče. Pododsek zakonodajnega odbora, ki se je z njim bavil, je svoje delo sicer nadaljeval, razprave so se pa prekinile radi seje radikalnega kluba ter se bodo nadaljevale baje dne 20. t. m. Svoje stališče do uradnikov je dala vlada že večkrat razumeti in sedaj, ko se toliko krha in lomi v gladnih strankah, je razumljivo, da pustijo člani raznih odborov in odsekov vse na stran ter hitijo v svoje klube.

Informirana «Jugoslavija». V svoji številki od torška prinaša «Jugoslavija» listo nove češke vlade ter navaja med drugim: «pravosodni minister Dolansky — ljudska stranka — in proti koncu: «minister za zdravstvo dr. Šramek (klerikalec). «Jugoslavija» očitno ne ve, da je Dolansky najmanj tako «klerikalec», kakor je Šramek pripadnik ljudske stranke. Z drugimi besedami: oba sta člana ljudske stranke, ki ima bistveno enak program kakor mi.

Pri Mali Nedelji se vrši prihodnjo nedeljo slavnost naših organizacij. Poleg tega priredita poslanca dr. J. Hohnjec in Fr. Žebot po pozni službi božji okoli 10. ure dopoldne zborovanje. Popoldne pa bo nastop Orlov iz ljutomerskega okrožja. Za celo prireditve se vršijo v župniji velike priprave.

Pri Sv. Benediktu v Slov. gor. se je vršil dne 8. t. m. velik shod SLS za osrednje Slovenske gorice. Obirniki prostor pri cerkvi je bil poln ljudstva iz domače in sosednjih župnij. Došli so tudi zastopniki Apačke kotline. Na shodu je poročal narodni poslanec Žebot, ljutomerski klub se je izrekla zahvala za brambo pravice Slovencev ter katoličanov in odkrito zaupanje. Po shodu je poslanec imel najprvo zaupen sestanek z župnani in zaupniki, pozneje pa se je vršila konferenca z Apačani.

Obrtna zveza se ustanovi v kratkem v St. Lenartu za celi lenarški okraj. Obrtniki vseh strok se naj iz vsake župnije javijo g. F. Kurniku, krojaškemu mojstru v St. Lenartu.

Na postajališču št. IIj v Slov. gor. je za čakalnice določen v postajališču skromen prostor v izmeri 2:4 m. Ob času slabega vremena so potniki stlačeni v to kobačo, kakor sardine v skatljici. Kaj bo po zimi? Na tej obmejni postaji prihaja k vsakemu vlaku mnogo potnikov. A nedavno so še polovico male čakalnice rekvirirali cariniki za svoj urad. Ali ni to škandal? Nemško avstrijska vlada gradi tik od državni meji veliko uradno poslopje za carinike in druge obmejne organe, a naša vlada, ki kasira na milijone kron vsak teden na carini, še rekvirira itak malo čakalnice za carinarne. Tujec, ki potuje tu okrog, si prav gotovo napravi «ugodno» sodbo o naših razmerah. Ali ni nikogar, ki bi se pobrigal za odpravo tega škandala?!

V prognanstvu. Te dni mora okoli 100 Slovencev finančnih uradnikov v Srbijo in sicer v najbolj zakotne kraje Stare in Nove Srbije. Finančni preglednik, ki ima družino petih oseb, mora z 15. oktobrom v Caribrod ob bolgarski meji. Kaj se pravi seliti se tako daleč iz Slov. Štajerija in koliko to stane, lahko izračunamo. Do Caribroda je približno 1000 km daljave. Družina je odtrgana od očeta. Kaj to pomeni, si lahko predstavlja vsakdo.

K odhodu nadučitelja Mohorja. Od Sv. Marjete na Dravskem polju. Zvedeli smo, da je nadučitelj Mohor predstavljen iz Sv. Marjete na Dravskem polju v Svečino. «Narodni List», ki je pravi naslednik bivšega, v Ptujju izhajajočega «Štajerca», mu posveča par vrstic v slovo. Kdo je pisal te vrstice, dobro vemo, a nas kmetov Šmarječanov nobeden, to pribijemo. Da bi bil Mohor velezaslužen za Šmarjeto, to zanikamo, kajti človek, ki svoje politično prepričanje spreminja, kakor kameleon svojo barvo, torej polit. koristolovec, gotovo ne more biti velezaslužen. Kajti slavni gospod Mohor, ki se je nekdanj skrival za klerikalni hrbet, danes pa kar besni jeze in sovraštva nad tistimi, za katere se je skrival in to zato, ker ne marajo z njim, kot strastno zagrizenim centralistom simpatizirati, je sklenil, da hoče izdati celo statistiko o klerikalcih, da jih bo tako razkrinkal pred slovensko javnostjo. Pod poglavje njegove velezaslužnosti spada gotovo tudi dejstvo, da je klerikalec prav pridno denunciral in čez nje česal po raznih gostilnah. Zelo vrl delavec je bil ta gospod na polju «šuntanja» fantov enega proti drugemu tako, da take razprtije med fanti prej nikdar ni bilo. Zato, da je pomagal ustanavljati brezverskega Sokola v naši vasi, mi Šmarječani pač ne vemo nobene hvale, kajti pravno s Sokolom je prišlo v našo vas sovraštvo, prepričan razdor med vaščani, česar poprej ni bilo. Da je predlagal za šolskega ogleda neizkušenega fantka-muzikanta Lešnika, kakor da bi pri nas ne bilo nobenega izkušenega resnega moža, zato pa «velezaslužnega» g. Mohorja naravnost pomilujemo in mu želimo, da bi med potjo v Svečino pamet srečala.

Demokratski klikarji skrbijo za svoje, četudi jih že javnost videla v najbolj temni — moralni luči. V St. Lenartu v Slov. gor. se je ustanovila meščanska šola. Ključna ustanovitev tolo pozdravljamo. Za časasnega voditelja so pa poslali policajdemokratje onega, iz Peskove afere znanega Franca Šegulo iz Ptujja. Ravno g. Šegulo je pokazala Peskova zadeva v najbolj nemoralni luči in kot nekako nagrado za svojo temno moralo je bil imenovan voditelj na šentlenarški meščanski šoli. Nastavitve g. Šegule nam zopet kaže vso nemoralnost

policajdemokratske klike, ki se še drži Zerjaya in dr. Kukovca.

Izseljevanje muslimanov. Beograjska «Pravda» pri poveduje, da se je začela po južni Srbiji živahna agitacija med muslimani za izseljevanje v Turčijo. List govori o posebnih agentih Kemal-paše, ki naj bi muslimane nagovarjali k izseljevanju. — Koliko je res na stvari, bo prav težko dognati, ker se v zadnjem času toliko najrazličnejših vesti o muslimanih trosi po vladnih listih: enkrat o ustaših in proglaših, drugič o pravi organizirani irenditi, sedaj zopet o izseljevanju, vse to služi gotovim ciljem, eno je pa gotovo, vladni listi sami to često priznajo, da se muslimanskemu življu ne godi najboljši in da mu je pri razmerah, ki vladajo v južni Srbiji, prav lahko priti na idejo izseljevanja.

Kazen za krivce železniške nesreče na postaji Pečenjevci. Svoječas smo poročali o grozni železniški nesreči, ki se je zgodila na postaji Pečenjevci na progi Niš—Leskovac. Vlada je odredila strogo preiskavo, da se doženejo krivci te, baje v Srbiji največje nesreče. — Kakor javljajo, je preiskava izsledila vse krivce, ki so v preiskovalnem zaporu in obtoženi po tako ostrem srbskem paragrafu, da bodo kaznovani na 15—20 let ječe. Pred kratkem so pokopali v Nišu 12 žandarjev, ki so postali na mestu zgoraj omenjene železniške katastrofe smrtne žrtve. Pogreb je bil ganljiv in so mu prisostvovali: vojaštvo, uradništvo, meščani in družine ponesrečenec. Razven teh smrtnih žrtve se nahaja v bolnici v Nišu 28 težko ranjenih žandarjev.

Hud vihar je besnel koncem pretečenega tedna v Brodu ob Savi ter napravil znatno škodo hišam, sadonosnikom in njivam. Mnogo dreves je izruvanih s koreninami. Dva mlina na Savi je vihar odtrgal in voda je vse s silno brzino odnesla. Dež je poplavljal mestne ulice, ker odvodni kanali niso mogli sprejeti silne vode te dolgotrajne plohe. — Podobne nevihte in poplave so bile istodobno tudi v okolici Splita.

Na Grke je pritisnil britanski kabinet. Britski kabinet je ratificiral sporazum, ki sta ga sklenila lord Curzon in Poincaré in po katerem morajo izprazniti Grki Trakijo do Marice.

Tovorni vlak skočil s tira. Dne 8. t. m. je skočil pri postaji Nova Kapela tovorni vlak s tira. Radi te nezgode, ki pa ni zahtevala nobene človeške žrtve, so imeli vlaki v smeri Beograd—Zagreb velike zamude.

Boji žandarjev s komiti. Pri selu Bukovica v Macedoniji se je srečala orožniška patrolja s komiti, ki so ropali po vasi živino. Orožnikom se je posrečilo odvzeti roparjem živino. V selu Kunovič v Macedoniji je prišlo do boja med žandarji in komiti. V borbi je bil je bil en orožnik težko ranjen, komiti so jo pa odkurili v gore brez izgub. V macedonskem selu Stanjevci so bili zadnje dni ljuti boji med žandarskimi patroljami in komiti.

Planiski koledar za leto 1923 izide sredi novembra ter se bo razposlal vsem lanskim naročnikom. V slučaju, da je kateri spremenil svoje bivališče, ali če ne reflektira na koledar, naj blagovoli to naznaniti založništva v Mariboru. Vsled pošiljanja na stari naslov in nesprejeti koledarja se ga je mnogo poizgubilo, kar je, ako se prišteje še številne sprejete neplačane izvode, pri sedanjih visokih cenah za tisk in poštnino, občutna škoda. Cena se je morala zvišati na 6.50 dinarjev, s poštnino na 7 dinarjev, kar naj blagovolijo vzeti cenj. naročniki na znanje. Upamo, da nam ostanejo vsi doseđani naročniki tudi to leto zvesti in pridobijo mnogo novih odjemalcev med člani in nečlani, ker bi bili sicer vsled zadnjih neuspehov primorani smatrati letnik 1923 kot zadnje izdajo.

Iz Prekmurja.

Duhovniške spremembe v Prekmurju. Za župnika v Beltince je prišel tišinski župnik g. Rudolf Vadovič, za župnijskega upravitelja v Tišino je prišel g. katehet Krantz iz Sobote. V Soboto sta prišla za kaplana g. Kos iz Beltince, za kateheta g. Horvat od Sv. Jurija. K Sv. Juriju je prišel za kaplana g. Hanko iz Črenšovca. V Dolnji Lendavi so zdaj razen dekana trije kateheti z 20 tedenskimi urami, za slovenske razrede gg. Berden in Varga, za madžarske g. Holsedl. V Soboti, v Beltincih in Črenšovcih še manjka po eden katehet. Dekan Slepca v Murski Soboti je postal častni kanonik. G. poslanec Klekl je še vedno hudo bolan; na dan sme vstati iz postelje samo poldrugo uro.

«Tabor» napada prekmurske «Novine», ker so dr. Kandriču, okrajnem komisarju, v nekem poslanem očitale neke stanovanjske zadeve. Vsak drug list sme pri nesti «Poslano», zakaj bi tega ne smele «Novine» Ako se godi krivica g. dr. Kandriču, naj toži. To je edina častna pot zanj brez «Taborovih» bergljic.

Nov list v Prekmurju se misli ustanoviti v Murski Soboti, ki bo izhajal enkrat na teden. Urednik bi naj bil g. Štefan Kühar iz Tešanovca, duševni vodja pa odvetnik dr. Šömény. Kaka bo smer lista, se še ne ve sedaj.

Iz Maribora.

Šef mariborske policije g. nadsvetnik Krševan je začasno prideljen notranjemu ministrstvu k akciji za pobiranje draginje in sedaj se slišijo razne verzije o njegovem zastopniku in celo o reorganizaciji policije. «Jutro» pravi, da bo varnostno službo zopet prevzela občina, politični oddelek policijskega komisarijata pa naj bi se priklopil okrajnemu glavarstvu. Koliko je na tem resnice, še ne moremo reči, povedati pa moramo ob tej priliki, da v nobenem slučaju ne trpimo dr. Senekoviča kot pretendenta na mesto mariborskega policijskega šefa in naj bi bilo to tudi samo začasno. Znano je, da mož še vedno cika na to mesto, katero je mo-

ral zapustiti, ko se je v svoji neugnani samovolji omrzil in ostudil navzgor, navzdol, na levo, na desno, na okrog in okoli, znano je, da ima svoje dobro znane prijatelje, da se ne plaši nobenih intrig in da je vedno na preži, kar mu je olajšano še po stanovanjski oblasti, ki mu še vedno ni odvzela stanovanja. Senekovičevega pašaluka z intrigantstvom ter s posebnimi privilegiji denuncijantov in dvomljivih žensk na noben način ne trpimo!

Živijo «Laibacher Kreditbank». Več narodnega radikalizma, proč z narodno mlačnostjo, pokažimo Nemcem, da smo v Mariboru zdaj mi gospodarji . . . to so znani šlagerji, ki se ponavljajo dan za dnem v taboru naših državotvornih narodnjakov. Ne opominjajo, ne pišejo kar tako teh šlagerjev. Pišejo, dobro vedoč kakšna gniloba, kakšno hinavstvo se je razpaslo po vseh taboriških državotvornih elementov. Pišejo in ponavljajo te šlagerje, le s pravimi imeni gnilih bankokratskih stebrov se ne upajo na dan. Kakšen polom bi bil v taborišču narodnjakov, če bi si upali javno pribiti resničen škandal, in sramoto, da n. pr. Ljubljanska kreditna banka mariborskim Nemcem razposilja kuverte z napisom «Laibacher Kreditbank, Filiale Maribor». — Ako je ljubljanska kreditna banka po ustanovnih pravih označena tudi s starim nemškim imenom «Laibacher» in je tako tudi protokolirana, tedaj ven na poslopje banke tudi z nemškim napisom. Ako pa ni in nosi samo svoje slovensko ime, tedaj ven iz Maribora z banko, ki pravno ne obstoja.

Beseda k «Večeru dramatičnih plesov» v mariborskem gledališču. Svoj čas smo slišali, da služi mariborsko gledališče narodni vzgoji in izobrazbi širokih mas naroda. Za to baje je dala država sorazmerno bogato dotacijo iz davčnega denarja. Sedaj vidimo, da teh «širokih plasti» ni, ker niti spored niti cene niso za ljudstvo. Sedaj med oficijelni reportoir prihajajo celo «večeri dramatičnih plesov», drugič menda «večer plesnih dram» itd. Mi pa smo mnenja, da naj si plačajo tisti, ki hočejo gledati, kako se več ali manj pristojno in dostojno vrti ter več ali manj sramežljivo in primerno kaže oblike svojega telesa, čisto sami «umetnico» in lokal. Dokler ni denarja za ljudskošolsko izobrazbo in vzgojo ga tudi za takšno perverzno lažumetnost ne sme biti.

O «Pomenu izobrazbe v društvenem delovanju» bo predaval v petek, dne 13. t. m., ob pol 8. uri zvečer g. dr. J. Hohnjec, predsednik štajerske SKSZ, v dvorani pomočniškega društva (Lekarniška ulica). Opozorjamo že danes na to predavanje in pozivamo vse naše somišljenike in somišljenice, zlasti iz delavskih in obrtniških krogov, da razvijajo živahno agitacijo za čimvečjo udeležbo.

Orlovski vestnik.

Mariborsko-šentlenarško okrožje Orla ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 22. t. m. ob 9. uri dopoldne v dvorani Pomočniškega društva v Lekarniški ulici 6, po sledečem dnevnem redu: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo odbornikov. 3. Volitev novega odbora. 4. Razdelitev okrožja v srenje. 5. Slučajnosti. — Glede občnega zbora opozorjamo odseke na sledeče: 1. V smislu par. 208 orlovskega poslovnika se morata udeležiti občnega zbora po dva odbornika od vsakega odseka, praviloma predsednik in načelnik. Ako bi bil kateri izmed njih zadržan, pošljete mesto njega koga drugega. Tudi če vas odsek ne deluje, pošljete dva delegata, da bo občni zbor sklepčen. 2. Občni zbor bo zelo važen, ker gre za razdelitev okrožja v srenje. Mislite na to, s katerimi sosednimi odseki bi mogli tvoriti eno srenjo in povejte svoje želje delegatom. Kaj so srenje pove Orlovski odbornik, II., št. 6 in poslovnik! 3. Po delegatih nam pošljete članarino 12 dinarjev za preteklo poslovno leto. Bog živi! — Dr. J. Jeraj, t. č. podpredsednik.

Mariborsko-šentlenarško okrožje Orla. Odbor mariborsko-šentlenarškega okrožja Orla je na svoji seji, dne 2. t. m. razmišljal o razdelitvi okrožja na srenje, kakor zahteva novi Poslovnik in sklenil predlagati na občnem zboru, dne 22. t. m., razdelitev okrožja v pet srenj, in sicer: 1. Srenja Maribor z odseki Maribor, Jarenina, št. IIj, Sv. Križ in št. Peter. 2. Srenja Studenci z odseki Studenci, Hoče Slivnica, Fram, št. Janž, Sv. Martin pri Vurbergu. 3. Srenja št. Lenart z odseki št. Lenart, Sv. Benedikt, št. Rupert, Sv. Barbara in št. Jakob. 4. Srenja št. Lovrenc z odsekoma št. Lovrenc in Ribnica. 5. Srenja Slov. Bistrica z odsekoma Slov. Bistrica in Makole. — Prizadeti odseki se opozarjajo, da razpravljajo na svojih sestankih o primernosti te razdelitve in pripravijo tozadevne predloge za občni zbor.

Orlovski odseki mariborsko-šentlenarškega okrožja se vabijo v smislu Poslovnika po možnosti sklicejo odsekovni občni zbor pred občnim zborom okrožja, namreč pred 22. oktobrom. — Predsednik.

GLADIATORJI.

(157. nadaljevanje.)

Za hčer Judovo to ni bila prazna groznja.

Tak fanatizem ni bil nepoznan pri strogih sektah judovskih in ljudstvo takih žrtve v svojem pretiranem verskem navdušenju nikakor ni obsojalo. Saj so Judje slavili zgodbo o Jetteju in njegovi hčerki kot zgled svete in plemenite pokorščine, ne pa kot svarilen opomin pre nagljenih priseg —

Začudena bolj ko prestrašena je pogledala vanj z uzaljenimi, očitajočimi očmi, da ga je v srce zabolet.

«Oče», je vzkliknila, «saj ne misliš tega resno? — Prekliči svoje krute besede! — Ali nisem tvoja hči? —

Oče, oče! Ljubil si me, ko sem bila še majhen otrok! — In pomirila se je njegova divjost, pčtegnil jo je k sebi in ji je govoril v mehkih, ljubečih besedah kakor nekda.

»Ti si Manahemova hči, hči Judova si! Ne spodobi se za tebe, da bi občevala s sovražniki ljudstva in tvoje očeta! — Tista dva človeka sta se izrekla za pogubne nauke nazarejcev, ki se imenujejo kristjani. Zato sta ostudnost v naših očeh in iztrebiti ju je treba iz našega ljudstva. — Mariamna, ako jaz morem prenesti, da pogine moj brat, ne bo pretežko za tebe, da se odpoveš tistemu — tujcu. Ne misli, da je moje srce do jedra trdo kakor jeklo, ker opažaš, da sem tolikokrat resen in osoren s teboj! Ljudje, ki so prevzeli dolžnost, da branijo Jeruzalem pred pogani, se morajo odvaditi človeškimi čustvom, kakor se mora otrok odvaditi materinemu mleku. Povem ti, dekle, ne štel bi življenja vseh svojih sorodnikov, če bi šlo le samo za eno uro svobode Svetega mesta! — Mariamna, ljubim te, ljubim bolj nego si misliš — saj nimam druga ko tebe — pa če bi moral misliti, da izdajaš domovino in vero — ne govorim v jezici! — četudi si moje meso in moja kri, zagrebel bi ti lastni svoj meč v srce! —«

Če bi bile Eleazarjeve oči govorile isto ko njegove besede, bi bila Mariamna na to grožnjo priznala, da je kristjanka tudi ona, in bi bila pogumno vzela nase tudi najhujše.

Toda na upadlem očetovem licu je brala težko skrb, otožno nežnost v njegovih očeh, ki je vzdramila globoko čine njenega sočutja, ki je potopila vsa druga čustva v eno veliko čustvo usmiljenja do tega strastnega, odločnega in obupnega starega moža. V svoji nežni skrbi za dušno trpljenje in za pobitost njega, ki je bil sicer tako zelo samozavesten in neuklonljiv, je pozabila za trenutek celo na Eskino nevarnost. Tesneje se ga je oklenila, molče je položila svojo roko v njegovo.

Ljubeče jo je pogledal.
»Ostani pri meni za trenutek, Mariamna!« ji je dejal. »Ti in jaz, oba sva osamljena, tako sama na svetu!« Pokril si je obraz z rokami in obsedel nepremično, zatopljen v mračne misli, ki se jih ni drznila motiti.

Tako sta presedela tožne ure tistega dolgega, vročega sobotnega dne. Kadarkoli se je zgenila, je dvignil glavo in jej pomignil, naj še ostane. Mučen je bil zanjo položaj, pa ni ga hotela žaliti.

Čas pa je bežal in sence so rastle in večerni vetrič je zapihal.

In slutila je, da vsak trenutek prinaša Eski bliže in bliže kruto smrt. Toliko je razumela iz očetovega pripovedovanja.

Toda čimbolj se je bližala Eski nevarnost, tembolj je rasla Mariamni odločnost in neuklonljiva volja, priložna vsemu njenemu rodu — in sklenila je, da ga mora rešiti.

Načrt za načrtom ji je šinil skozi vročo glavo, ko je

sedela pri očetu. Bala se je, da bi se kje ne izdala s kako nepremišljeno besedo ali kretnjo, mu vzbudila sum in si onemogočila beg.

Izmed vseh načrtov se ji je edino eden zdel primeren in ta je stavil njej, ženski, naravnost nepremagljive za-preke.

Da je Eska varen vsaj do jutra, to je vedela. Na sobotni dan niso izvrševali smrtnih obsod in četudi če je sobota računala le do solnčnega zapada*, se ni bilo bati, da bodo v mraku peljali hudodelca na morišče. Imela je torej še celo noč pred seboj za svoje namene.

Toda oče gotovo ne bo zapustil hiše v soboto in ostati je morala pod njegovim nadzorstvom do noči. Po noči pa, tako je sklenila, bo pobegnila po tajnem podzemeljskem rovu, ki je po njem tudi Kalha prišel v rimski tabor, bo poiskala Tita in mu ponudila, da popelje njegovo vojsko po rovu v mesto, in bo kot plačilo za svoje izdajstvo zahtevala takojšnji napad na Jeruzalem in rešitev strica in Eske.

Nevedno, neizkušeno dekle je bila in niti na misel ji ni prišlo, da bi utegnil Tit dvomiti o njeni odkritosti in odbiti njen predlog, češ, da hoče speljati vojsko v zasedo. Edina težava, na katero je mislila, je bil njen pobeg iz mesta. Če le srečno pride v tabor, bodo njene solze in prošnje — o tem ni dvomila za trenutek — potegnile celo vojsko za seboj, — in naj se zgoid z njo kar se hoče, Eska bo rešen.

Hud boj pa se je vnel v njeni duši, ko je prišla do tega sklepa. Kri, ki je tekla v njenih žilah, je bila ponosna judovska kri, in vrela ji je od sramu ob takim izdajstvu. Ona, Judova hči, naj pripelje sovražnika v Sveto mesto —? Ona, hči Eleazarjeva iz rodu Manahemovega, naj-pogumnejšega bojovnika, najdrznejšega branilca Jeruzalema, ona naj izdajalski izroči Jeruzalem pod tuji jarem —? Pogledala je na očeta, ki je sedel pred njo v temni zamišljenosti, in srce ji je omagovalo, ko je pomislila na brezmejno sramoto, ki jo bo čutil, ako bi zvedel kedaj resnico, ko je pomislila, da je najbrž sploh ne bo nikdar zvedel, ker bo padel od njene roke v obupni, nepripravljene borbi.

Pa spomnila se je na Esko, privezanega h kolu, mislila je na besne rabeljne —, na gole, dvignjene roke —, na krute, zaničljive obraze —, na težko kamenje —.

In dvom jo je minil, nič ni več omahovala, — jeklena, neuklonljiva volja jo je navdajala in pričala o njenem potomstvu.

Solnce je zašlo in Eleazar se je otreseel neme obupljivosti, ki ga je tlačila čez dan. Sobota je minila, in dovoljeno mu je bilo, baviti duha in telo s potrebnim delom.

Naročil je Mariamni, naj mu prižge luč ter prinese oklepe in orožje, ki je bilo potrebno popravila.

Taj posel je vsak judovski bojovnik opravljajal s spretno

* Judje, in tudi Rimljani, so računali dan od enega solnčnega zapada do drugega.

izurjenostjo in z velikim ponosom. Može iz najvišjega rodu niso prepuščali takih popravil tujim rokam in Eleazar se je lotil svojega dela z večjim zanimanjem ko kedaj.

Žebelj za žebljem je pritrjeval, potrpežljivo in natančno, — pa vsak udarec kladiva je zabolel njegovo hčerko kot da ji je priletel na glavo — tule je morala stati, skrbno čuvana ujetnica, in čas je bežal —.

Pozna noč je že bila, ko je končno tudi Eleazarjeva železna narava začela omahovati in se udajati utrujenosti. Glava mu je lezla na delo, zakimal je parkrat, se spet vzdramil, se z novo močjo vrgel na delo, spet zakimal, — počasi mu je padala glava na prsi, kladivo se mu je izmuznilo iz prstov in zaspal je.

XI.

Obsojeno mesto.

Dolge, nepotrpežljive trenutke, ki so se raztezali v cele ure, je čakala Mariamna, dokler ni očetovo globoko, enakomerno dihanje naznanjalo, da trdno spi in da ga njeni koraki ne bodo zbudili.

In tedaj je ugasnila luč in se je rahlo ukradla iz sobe. Skozi stranska, ozka vratica je stopila na teraso nad vrtom. Kamenita ograja in široke, marmornate stopnice so peljale v vrt in se svetile v jasni južni mesečni noči.

(Dalje prihodnjic.)

Pozor gospodinje in gostilničarji!

Došla je najboljša

Chiozza-čebula

ostane zajamčeno nepokvarjena do aprila prihodnjega leta. Dokler je še kaj zaloge, se prodaja na drobno po K 16.—, v večjih množinah po K 15.—

HMELAK & CIE., Maribor, Slomškov trg 6

Uporabite to priliko v svrhu poceni nakupa.

Žaganje hlodov

okoli 250 m³ prevzame takoj ena mariborska žaga na polnojarmenik. Ponudbe pod »žaganje lesa« na upravo lista. 2-3 471

Nakupovalca LESA

proti jako dobremu plačilu išče ena mariborska žaga. Naslov se izve pri upravnistvu. 2-3 472

Fotograf A. KIESER

Maribor, Gregorčičeva ulica št. 20
ob gornji Gosposki ulici

se priporoča pri porokah, primicijah, družinah
in društvenih skupinah.

Stroškov se ne zaračuna, cene kakor v mestu.

— Največji in najstarejši altelje v mestu. —

Prepričajte se!

Najceneje kupite razno špicerijsko blago kot
riž, sladkor, mast,
moko, kavo, slanino

ter razno drugo blago pri trvdki

K. DOBLJEKAR, Maribor
Tattenbachova ulica št. 3
preje občinska prodajalna.

100 praznih sodov

na prodaj. Vprašati pri špediciji »Balkan«, Maribor. 2 2466

Gramofon in večjo množino plošč se ceno proda. Gramofon igra na plošče z iglo in na »Pathe-plošče« iz safirja. Pripraven je za gostilno na deželi ali za privatno porabo kot družbinski gramofon. Ker je mnogo plošč se lahko istih nekaj potrebej proda. Plošč je 42 kom. za iglo in 33 kom. »Pathe«. Cena zelo ugodna. — Piše se naj ali osebna zglasti v Mariboru, Maistrova ulica št. 2, pritl. levo, kje se lahko vse osebno ogleda. 1-2 475

Gozdno posestvo

se išče v nakup. Naslov v upravi lista pod »Nakup«. 5-5 445

Tvrška JUG

lesna trgovina, Maribor, Aleksandrova 71, kupuje vsako množino smrekovih hlodov. 2-3 474

SENO

slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja —
OSET ANDREJ, MARIBOR
Aleksandrova cesta št. 57,
telef. 88. 30-323

Poljedelci!

FIŽOL

• črešnievec •
(Wachtbohnen) Cocc

kupi vsako množino in plača najvišje cene

Hmelak in drug
Maribor, Slomškov trg 6.
3-460

Dolga topla

zimška suknja

se proda. Maribor, Koroševa ulica 17, pritličje. Zorko. 473

Kdor noče za svoj težko prisluženi **denar**

dobiti dobro blago, kakor: sukno, hlačevino, barhente, platno, odeje, predpasnike, srajce itd. in po nizki ceni, naj kupuje v obče znani manufakturni trgovini

Srečko Pihlar

MARIBOR

GOSPOSKA ULICA 5

Prvovrst. umetna GNOJILA

dobavlja najceneje veletrgovina

Vinko Vabič, Žalec, Sloven.

Jamstvo za vsebino!

Jamstvo za vsebino!

Vse vrste v zalogi:

18 odstot. Thomasovo žlindro, 40-42 odstot. kalijevo sol, 18-20 odstot. kostni superfosfat, 15 odstot. rudninski superfosfat, 15-17 odstot. apneni dušik.